

1^η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΗΦΙΣΟ ΠΟΤΑΜΟ

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΝ Π. ΚΗΦΙΣΟ ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ

Κ.Γ. ΑΜΠΑΚΟΥΜΚΙΝ
Ομότιμος Καθηγητής Ε.Μ. Πολυτεχνείου
14.03.08

1. Αφορμή για το παρόν ήταν ένα συνεκτικό κείμενο μιας **πολύτιμης** συγκεντρωτικής καταγραφής των επεμβάσεων στον π. Κηφισό και του σκεπτικού/μελετητικής προσέγγισής των που έγινε από τον προέχοντα υδραυλικό επιστήμονα κ. Σωκράτη Δάλλα.
2. Όσα κατέγραψε ο κ. Σ.Δ. και όσα σήμερα ακούστηκαν δείχνουν ότι κατά κανόνα «τρέχουμε πίσω από τα προβλήματα αντί να τα προλαβαίνουμε» και τούτο έχοντας πολλαπλές «εμπλεκόμενες» υπηρεσίες και φορείς που δεν συντονίζονται.

Αυτά βέβαια διαπιστώνονται σε πάρα πολλούς τομείς της δημόσιας δράσης.

Παράλληλη διαπίστωσή μου είναι ότι είναι (αδοκίμως και αναιτιολογήτως) αυξανόμενης ταχύτητας η αδυναμία μας να κάνουμε τα παθήματα – μαθήματα. Και όταν το κάνουμε το μάθημα εξανεμίζεται μέσα σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα.

3. Η ζωή της πόλης συνεχίζεται, πρέπει να συνεχίζεται. Το σύστημα υπηρεσίες/φορείς και μελετητές πρέπει να υπηρετεί τον στόχο αυτόν. Ο στόχος όμως πρέπει για τόσο σοβαρά θέματα όπως η αντιπλημμυρική προστασία και η συγκοινωνιακή υποδομή μαζί με τον πολεοδομικό σχεδιασμό πρέπει να «βλέπουν» μακρινούς χρονικούς ορίζοντες.
4. Τα παραπάνω είναι γενικά, ωστόσο συντομογραφούν τις βασικές σκέψεις (που συμπληρούμενες και από άλλες μη καταγραφόμενες διαπιστώσεις/εμπειρίες/μελετητικές προσεγγίσεις με οδηγούν στην διατύπωση προτάσεων που επιχειρούν μια συμπλήρωση των συναφών προτάσεων.
5. Οι συμπληρωματικές προτάσεις μου είναι οι ακόλουθες :

5.1 Μετρήσεις και Τράπεζα στοιχείων

Οι μετρήσεις παροχών και κατανομής ταχυτήτων που έχει προτείνει ο κ. Σ. Δάλλας πρέπει να είναι συνεχείς. Επομένως πρέπει να ανατεθούν σε ένα φορέα διασφαλισμένης μακροβιότητας. Προτείνεται το Ε.Μ.Π.

Προτείνω επίσης την ίδρυση Τράπεζας στοιχείων που θα περιλάβει τουλάχιστον :

- όλα τα ήδη διαθέσιμα στοιχεία υδρολογισμού και υδραυλικού ενδιαφέροντος
- όλα τα νέα στοιχεία που συλλέγονται
- όλα τα στοιχεία των μετρήσεων
- τα υδρολογικού, υδραυλικού ενδιαφέροντος στοιχεία ανάπτυξης του συγκοινωνιακού δικτύου και του πολεοδομικού συγκροτήματος (νόμιμου και μη νόμιμου).

Η Τράπεζα στοιχείων θα πρέπει να είναι προσεγγίσιμη από πάντα ενδιαφερόμενο και τουλάχιστον από δημόσιες υπηρεσίες, ΟΤΑ και φορείς δημοσίου ενδιαφέροντος.

Ένας υπάρχων φορέας πρέπει να επιφορτισθεί για την ίδρυση και διατήρηση/ ενημέρωση αυτής της Τράπεζας. Πιστεύω ότι καταλληλότερος είναι το Ε.Μ.Π. που ήδη έχει κάνει σοβαρά βήματα στην κατεύθυνση των στοιχείων υδρολογικού ενδιαφέροντος.

5.2 Συντελεστής απορροής

Πιστεύεται ότι απαιτείται η ομοιογενής εκτίμηση των συντελεστών απορροής κατά εσωπεριοχή του λεκανοπεδίου. Πιστεύεται ότι πρέπει να γίνεται περιοδική επικαιροποίηση (έστω ανά 10ετία).

5.3 Αναθεώρηση βασικών υπολογιστικών παραδοχών και εκτιμήσεις κινδύνων

Προτείνεται η καθιέρωση $Q \geq 100$ ετίας για όλους τους σημαντικούς αποδέκτες.

Παράλληλα προτείνεται η εκπόνηση μελετών ανάλυσης κινδύνων (risk analysis) για χαρακτηριστικές τιμές της i και πρόγνωσης των συνεπειών. Αντίστοιχα εκπόνηση σχεδίων δράσης σε περιπτώσεις πολύ έντονων συνεπειών.

Αναγνωρίζω ότι ο συντονισμός τέτοιων θεμάτων είναι δυσχερής όχι όμως και ανυπέρβλητος. Σκέψεις είναι :

- Η αναθεώρηση των βασικών Παραδοχών ενδεχόμενα μπορεί να γίνει από επιτροπή εμπειρων μηχανικών ή με προετοιμασία (π.χ. από Ε.Μ.Π.) κατάλληλου ερωτηματολογίου και απαντήσεις από εμπειρους μηχανικούς.
- Οι αναλύσεις κινδύνων κλπ. και ο προσδιορισμός δράσεων μπορεί να αναπτυχθούν από αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ. Ήδη το ΥΠΕΧΩΔΕ συγκεντρώνει μεγάλη εμπειρία σε ένα άλλο πιθανωτικά εκδηλούμενο φαινόμενο, τους σεισμούς (ΟΑΣΠ κλπ.)

5.4 Βελτίωση Συντονισμού Φορέων

Προτείνεται Ειδική Μελέτη που να τεκμηριώνει αναγκαίες επεμβάσεις βελτίωσης του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων. Τούτο σημαίνει ότι μπορεί να ενισχυθούν ή περιορισθούν αρμοδιότητες, ή ακόμη να συγχωνευθούν Υπηρεσίες – Φορείς.

Πρόκειται για δύσκολο αλλά μεγάλης σημασίας θέμα που κατά την γνώμη μου είναι επείγον.

5.5 Πολιτική απαλλοτριώσεων/δεσμεύσεων

Απαιτείται επισκόπηση της πολιτικής απαλλοτριώσεων – δεσμεύσεων. Ήδη έχουν αναφερθεί ότι σχεδιασμοί έγιναν ενόψει της απαίτησης μη απαλλοτρίωσης, ή ελαχιστοποίησης της σχετικής ανάγκης.¹ Η πείρα δείχνει ότι τα προβλήματα τα βρίσκουμε αργότερα (κάποτε όχι πολύ αργότερα). Πιστεύω ότι στην ρίζα του προβλήματος βρίσκεται η οξεία αντίφαση μεταξύ :

- των χρονικά άμεσων δυνατοτήτων εκτέλεσης ενός έργου όπως αυτές προσδιορίζονται από τις υπάρχουσες πιέσεις πόρων, κοινωνικών αντιδράσεων,
- και ανεπάρκειας ενημέρωσης κοινού για το αναγκαίο των δεσμεύσεων/ απαλλοτριώσεων, αδυναμιών του υπεύθυνου – αρμοδίου επισπεύδοντος φορέα να πείσει τους πολιτικούς προϊσταμένους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η απόφαση (1974) κατάργησης της (εν τω χρόνω) υπερύψωσης των κάτω του + 3,0 περιοχών Μοσχάτου – Καλλιθέας – Π. Φαλήρου. **Όμως ποτέ δεν είναι αργά.** Νομίζω ότι τα θέματα είναι απλούστερα απ' ότι εμφανίζονται αν σκεφθούμε :

- ότι η πόλη πρέπει να ζήσει για αιώνες διατηρώντας την αντιπλημμυρική της προστασία,
- ενώ η όποια υπάρχουσα οικοδομική ανάπτυξη έχει πεπερασμένο χρόνο (κατά το πλείστον ~ 50 χρόνια) πέραν του οποίου απαξιώνεται λειτουργικά.

Το προς αντιμετώπιση πρόβλημα είναι τι γίνεται στο διάστημα των έστω 50 χρόνων σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση. Τεχνικές λύσεις υπάρχουν. Το ζητούμενο είναι η **διασφάλιση παγίας πρόθεσης.**

Βέβαια υπάρχει πάντα και η λύση της προστασίας με μηχανικά μέσα αλλά και αυτή απαιτεί σύντονη και έμμονη διαχρονική προσπάθεια. Και κυρίως συνεχή και αποτελεσματική συντήρηση.

¹ Τούτο ισχύει και για πολλούς άλλους τομείς δράσης των φορέων του δημοσίου.

Δεν έχει απαντηθεί, εξ όσων γνωρίζω, το ερώτημα :

- Τί στοιχίζει ένα αποτελεσματικό σύστημα μηχανικής (δι αντλιοστασίων κλπ.) προστασίας, καλά συντηρούμενο και επί πλέον τί στοιχίζει μια πλημμύρα λόγω υπέρβασης των δυνατοτήτων του συστήματος σε μια περίοδο έστω 50 ετών;
- Και πώς συγκρίνεται με το κόστος των ενδιαμέσων ή και προσωρινών έργων μιας ριζικότερης επέμβασης, ήτοι της επίτευξης εντός 50ετίας, υπερύψωσης μιας χαμηλής περιοχής;

Πιστεύω ότι μια καλά δικαιολογημένη δέσμευση που ανταποκρίνεται σε έναν μακροχρόνιο στόχο ή και έργο του μέλλοντος τελικά γίνεται αποδεκτή.

5.6 Χρηματικοί πόροι

Για την αποτελεσματική αντιπλημμυρική προστασία απαιτούνται χρηματικοί πόροι. Είναι κατά την γνώμη μου αναγκαία η επισκόπηση και πιθανή αναμόρφωση του σημερινού συστήματος συγκέντρωσης και διάθεσης πόρων. Το κυριότερο πρόβλημα είναι η πολύ χαλαρή σύνδεση τελών με συγκεκριμένα έργα. Οι κρατικές επενδύσεις συμπληρώνουν κενά αλλά και με όρους ή τις δικές τους δεσμεύσεις. Τα έργα στον Κηφισό αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα. Όμως είναι μάλλον φανερό ότι διαχρονικά :

- οι μεν κρατικοί πόροι (προγράμματα ΚΠΣ) θα ακολουθούν φθίνουσα πορεία
- οι δε ανάγκες αύξουσα.

Έτσι η ανάγκη της επισκόπησης ή και αναμόρφωσης του συστήματος συγκέντρωσης/διάθεσης πόρων είναι ιδιαίτερης σημασίας.

Πιστεύεται ότι η προτεινόμενη επισκόπηση θα πρέπει να περιλάβει και τον τρόπο διασφάλισης των πόρων για όλα τα προτεινόμενα μέτρα και έργα.

5.7 Εφαρμογή του «συνεχιζόμενου σχεδιασμού»

Με τον κίνδυνο επανάληψης θα' θελα να τονίσω την ανάγκη εφαρμογής των εννοιών του «συνεχιζόμενου σχεδιασμού».

Η αρχή του συνεχιζόμενου σχεδιασμού είναι γνωστή από δεκαετίες.

Η αποτελεσματικότητά του εξαρτάται από :

- την δεσπόζουσα βούληση ενός πολιτικού προϊσταμένου που θα την καθιερώσει,
- την ίδρυση ενός καλού μηχανισμού, καλού για την 1^η 10 ~ 15ετία τουλάχιστον, που θα την εφαρμόσει,

- την διασφάλιση των σχετικών πόρων,
- την διασφάλιση αποτελεσματικής εποπτείας της λειτουργίας.

5.8 Τα παραπάνω αφορούν όχι μόνο στον π. Κηφισό στον οποίο εστιάζεται η Διημερίδα, αλλά και σε όλα τα λοιπά κύρια υδατορέματα της ευρύτερης περιοχής του Λεκανοπεδίου.

Πιστεύω ότι το θέμα της αντιπλημμυρικής προστασίας του λεκανοπεδίου της Αθήνας είναι τόσο σημαντικό ώστε αξίζει την προσπάθεια.